

PAUŠALNA NAKNADA TROŠKOVA NAPLATE U POSLOVNIM TRANSAKCIJAMA – ZAKONSKI IZNOS I NJEZIN ODNOS PREMA NAKNADI ŠTETE ZBOG ZAKAŠNJENJA S PLAĆANJEM

Doc. dr. sc. Ivan Tot*

UDK: 347.421:336.745

<https://doi.org/10.30925/zpfsr.41.2.3>

Ur.: 7. siječnja 2020.

Pr.: 6. ožujka 2020.

Izvorni znanstveni rad

Sažetak

Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi iz 2012. (ZFPPN) u hrvatsko pravo uvedena je „posebna naknada za troškove prouzročene vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem s ispunjenjem novčane obveze u poslovnim transakcijama“ kao nova pravna posljedica dužničkoga zakašnjenja s plaćanjem. Zakonski iznos ove paušalne naknade troškova naplate propisan je odredbom čl. 13. st. 1. ZFPPN-a prema kojoj je vjerovnik novčane obveze ovlašten na paušalnu naknadu u iznosu koji odgovara kunsjoj protuvrijednosti iznosa od 40 €. U radu se raspravlja o dopuštenosti ugovaranja paušalne naknade troškova naplate u iznosu različitom od iznosa iz čl. 13. st. 1. ZFPPN-a, kao i o odnosu vjerovnikova zahtjeva za isplatom paušalne naknade i njegova zahtjeva za naknadom štete zbog dužničkoga zakašnjenja.

Ključne riječi: zakašnjenje s plaćanjem; poslovne transakcije; paušalna naknada troškova naplate; Direktiva 2011/7/EU.

1. UVOD

Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi,¹ radi usklađivanja s odredbama Direktive 2011/7/EU,² u hrvatsko pravo uvedena je dodatna pravna posljedica dužničkog zakašnjenja s plaćanjem u, tzv. poslovnim transakcijama.³ Na temelju odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a, dužnik novčane obveze koji zakasni s

* Dr. sc. Ivan Tot, docent Sveučilišta u Zagrebu, Ekonomski fakultet; itot@net.efzg.hr.

1 Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine, br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13., 71/15., 78/15. (dalje: ZFPPN).

2 Direktiva 2011/7/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama, SL L 48, 23.2.2011. (dalje: Direktiva).

3 O određenju pojma „poslovne transakcije“ u odredbi čl. 3. t. 16. ZFPPN-a vidi, primjerice: Ivan Tot, „Novo posebno uređenje zatezних kamata – specifičnosti, polje primjene i usklađenost s pravnom stečevinom Europske unije“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 35, br. 1 (2014): 296-301.

plaćanjem *ex lege* vjerovniku novčane obveze duguje i posebnu, paušalnu naknadu troškova prouzročenih zakašnjenjem u kunsnoj protuvrijednosti iznosa od 40 €. ⁴ Naknada „troškova naplate“ (engl. *recovery costs*; njem. *Beitreibungskosten*; fra. *frais de recouvrement*) iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive⁵ je u naslovu čl. 13. ZFPPN-a nazvana „posebnom naknadom za troškove prouzročene vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem s ispunjenjem novčane obveze u poslovnim transakcijama“. Naknada iz čl. 13. ZFPPN-a u radu će se označavati „paušalnom naknadom troškova naplate“ (njem. *Beitreibungskostenpauschale*), a ponegdje i „paušalnom naknadom za zakašnjenje“ (njem. *Verzugspauschale*), što su uobičajeni nazivi pod kojima se ta naknada često susreće u njemačkoj pravnoj književnosti.⁶

U radu se nude odgovori na pitanja po kojemu će se tečaju odrediti iznos paušalne naknade troškova naplate te može li se paušalnu naknadu ugovoriti u drukčijem iznosu od onoga predviđenog odredbom čl. 13. st. 1. ZFPPN-a. Raspravlja se i o njezinom odnosu prema zahtjevu za naknadom štete zbog zakašnjenja s plaćanjem. Iznosena tumačenja odredaba ZFPPN-a temelje se na poredbenopravnoj analizi, kao i na usklađenoj interpretaciji s Direktivom 2011/7/EU. Pritom se analiziraju propisi koji su doneseni radi transponiranja čl. 6. Direktive 2011/7/EU u svim državama članicama Europske unije.⁷

4 O pravnoj prirodi i funkcijama posebne naknade iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a, pretpostavkama za nastanak vjerovnikova prava na tu posebnu naknadu, njezinoj dospjelosti i zastari zahtjeva za njezinom isplatom vidi: Ivan Tot, „Posebna naknada za troškove prouzročene vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem s ispunjenjem novčane obveze u poslovnim transakcijama (paušalna naknada troškova naplate)“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 41, br. 1 (2020): 155-173.

5 O naknadi troškova naplate iz čl. 6. st. 1. Direktive vidi, primjerice: Tobias Oelsner, „Die Neufassung der Zahlungsverzugsrichtlinie“, *EuZW - Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 22, br. 24 (2011): 942; Tobias Oelsner, „Auswirkungen des Umsetzungsverzugs bei der Zahlungsverzugsrichtlinie“, *NJW - Neue Juristische Wochenschrift* 66, br. 34 (2013): 2471; Ivan Tot, „Pojam i pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima u pravu Europske unije“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 33, br. 2 (2012): 791-793.

6 Pa tako, primjerice, i u: Thomas Klein, „Ansprüche des Gläubigers bei Zahlungsverzug des Schuldners“, *JA - Juristische Arbeitsblätter* 52, br. 1 (2020): 11; Hans Schulte-Nölke, „Verzugszinsen und sonstiger Verzugschaden“, u: *BGB – Schuldrecht – Band 2*, ur. Barbara Dauner-Lieb i Werner Langen (Baden-Baden: Nomos Verlag, 2016.), § 288, Rn. 15; Michael Stöber i Georgios Petanidis, „Die Verzugspauschale nach § 288 Abs. 5 BGB im Lichte der EU-Zahlungsverzugsrichtlinie“, *AGS – Anwaltsgebühren spezial* 8, br. 1 (2017): 1.

7 Za Republiku Austriju: Poduzetnički zakonik (dalje: austrijski UGB). Za Kraljevinu Belgiju: Zakon o borbi protiv zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (dalje: belgijski ZBPZP). Za Republiku Bugarsku: Trgovački zakon (dalje: bugarski TZ). Za Republiku Cipar: Zakon o borbi protiv zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (dalje: ciparski ZBPZP). Za Češku Republiku: Građanski zakonik (dalje: češki GZ) i Uredba 351/2013. Za Kraljevinu Dansku: Zakon o kamatama i drugim pitanjima u slučaju zakašnjenja s plaćanjem (dalje: danski ZK). Za Republiku Estoniju: Zakon o oblicijama (dalje: estonski ZOO). Za Republiku Finsku: Ovršni zakon (dalje: finski OZ) i Zakon o rokovima plaćanja u trgovačkim transakcijama (dalje: finski ZRP). Za Republiku Francusku: Trgovački zakonik (dalje: francuski TZ), Dekret 2013-269, Dekret 2018-1075 i Zakonik o javnoj nabavi (dalje: francuski ZJN). Za Helensku Republiku: Zakon 4152/2013 o žurnoj implementaciji zakona 4046/2012, 4093/2012 i 4127/2013 (dalje: helenski Zakon 4152/2013). Za Republiku Irsku: Uredba o zakašnjenju s

2. IZNOS PAUŠALNE NAKNADE TROŠKOVA NAPLATE

Odredbom čl. 13. st. 1. ZFPPN-a paušalna naknada troškova naplate propisana je u iznosu kunske protuvrijednosti iznosa od 40 €. Potrebno je posebno razmotriti pitanja u vezi s određivanjem iznosa paušalne naknade njegovim vezivanjem uz iznos izražen u stranoj valuti, propisanom visinom paušalne naknade te dopuštenosti njezina ugovaranja u iznosu drukčijem od propisanoga.

2.1. *Određivanje paušalne naknade vezivanjem za iznos izražen u stranoj valuti*

Izvornom inačicom odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a paušalna naknada troškova naplate bila je propisana u iznosu od 300 kuna. Novelom ZFPPN-a iz 2013. izmijenjena je odredba čl. 13. st. 1. ZFPPN-a pa prema trenutačno važećoj odredbi vjerovnik ima pravo na paušalnu naknadu „u kunama u protuvrijednosti 40 eura“. Ova izmjena nije detaljnije obrazložena u obrazloženju prijedloga novele ZFPPN-a iz 2013., osim što je općenito navedeno da se izmjene predlažu „radi usklađenja s odredbama Direktive 2011/7/EU“.⁸ Međutim, taj argument ne opravdava učinjenu izmjenju i nije bilo neophodno paušalnu naknadu određivati na način da se njezin iznos u domaćoj valuti veže uz stranu valutu. Naime, niti iz jedne odredbe Direktive ne proizlazi da bi države članice morale u nacionalnom pravu iznos paušalne naknade izraziti upravo u eurima ili vezivati njezin iznos u domaćoj valuti uz tu stranu valutu. Štoviše, odredbe čl. 2. st. 7. Direktive upućuju na zaključak da su države članice slobodne o tome samostalno odlučiti pri transponiranju Direktive u nacionalno pravo.⁹ Većina drugih država

plaćanjem u trgovačkim transakcijama iz 2012. (dalje: irska Uredba 580/2012). Za Talijansku Republiku: Zakonodavni dekret br. 231 od 9. listopada 2002. (dalje: talijanski ZD 231/2002). Za Republiku Latviju: Građanski zakonik (dalje: latvijski GZ). Za Republiku Litvu: Zakon o sprječavanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (dalje: litavski ZSZP). Za Veliko Vojvodstvo Luksemburg: Zakon o rokovima plaćanja i zateznim kamatama (dalje: luksemburški ZRPZK). Za Mađarsku: Zakon IX. iz 2016. o paušalnoj naknadi troškova naplate (dalje: mađarski ZPNTN). Za Republiku Maltu: Trgovački zakonik (dalje: malteški TZ). Za Kraljevinu Nizozemsku: Građanski zakonik – Knjiga 6 (dalje: nizozemski BW-6). Za Saveznu Republiku Njemačku: Građanski zakonik (dalje: njemački BGB). Za Republiku Poljsku: Zakon o rokovima plaćanja u trgovačkim transakcijama (dalje: poljski ZRP). Za Republiku Portugal: Zakonodavni dekret 62/2013 (dalje: portugalski ZD 62/2013). Za Rumunjsku: Zakon o mjerama za borbu protiv zakašnjenja s plaćanjem (dalje: rumunjski ZSZP). Za Slovačku Republiku: Trgovački zakonik (dalje: slovački TZ) i Uredba o provedbi pojedinih odredbi Trgovačkog zakonika (dalje: slovačka Uredba 21/2013). Za Republiku Sloveniju: Zakon o sprječavanju zakašnjenja s plaćanjem (dalje: slovenski ZPreZP). Za Kraljevinu Španjolsku: Zakon 3/2004 od 29. prosinca (dalje: španjolski ZBZP). Za Kraljevinu Švedsku: Zakon (1981: 739) o nadoknadi troškova naplate itd. (dalje: švedski ZNTN). Za Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske: Zakon o zakašnjenju s plaćanjem trgovačkih dugova (o kamatama) (dalje: ZZPTD). Vidi pune nazive navedenih propisa u popisu literature.

8 Vidi: Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, s konačnim prijedlogom Zakona, predlagatelja Vlade Republike Hrvatske, 20.6.2013., P.Z.E. br. 413, 3 (dalje: Prijedlog novele ZFPPN-a iz 2013.).

9 Tim je odredbama kao referentna stopa za izračun zateznih kamata za države članice čija je službena valuta euro određena stopa koju primjenjuje Europska središnja banka. Za države

članica koje ne pripadaju europodručju je pri transponiranju Direktive u nacionalno pravo paušalnu naknadu odredila isključivo u nacionalnoj valuti.¹⁰ Europska komisija ni protiv jedne države nije pokrenula odgovarajući postupak pred Sudom EU-a radi utvrđivanja da one nisu ispunile svoje obveze iz Direktive. To također govori u prilog tomu da argument „usklađenja s odredbama Direktive“ ne opravdava izmjenu odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a učinjenu novelom ZFPPN-a iz 2013.

Rješenje koje je usporedivo s odredbom čl. 13. st. 1. ZFPPN-a pronalazi se samo u mađarskom, poljskom i rumunjskom pravu. Pritom je u mađarskom i poljskom pravu propisan i tečaj prema kojemu će se odrediti iznos domaće valute u kojoj je potrebno platiti paušalnu naknadu.¹¹ Odredbom čl. 13. st. 1. ZFPPN-a nije propisan tečaj po kojemu će se odrediti kunska protuvrijednost propisanog iznosa od 40 €. Stranačka autonomija nije ograničena pa bi trebalo prihvatiti stajalište da su ugovorne strane slobodne ugovoriti tečaj po kojemu će se odrediti iznos paušalne naknade u kunama u slučaju zakašnjenja s ispunjenjem ugovorne novčane obveze. Kod izostanka takve ugovorne odredbe, nužno je analogijom primijeniti odredbu čl. 22. st. 2. Zakona o obveznim odnosima¹² te iznos paušalne naknade u kunama odrediti prema prodajnom tečaju Hrvatske narodne banke koji vrijedi na dan dospelosti paušalne naknade, a to je dan pada u zakašnjenje s ispunjenjem novčane obveze, odnosno koji vrijedi na dan plaćanja paušalne naknade ako vjerovnik tako zahtijeva.

2.2. Zakonom propisani iznos paušalne naknade troškova naplate

Obveza država članica bila je paušalnu naknadu iz čl. 6. st. 1. Direktive 2011/7/ EU u nacionalnom pravu odrediti u iznosu od „najmanje“ 40 €. Iako iz t. 21. preambule Direktive izrijeком proizlazi da su države članice ovlaštene u nacionalnom pravu odrediti paušalnu naknadu u iznosima koji su viši, a time i za vjerovnike povoljniji,

-
- članice čija službena valuta nije euro određeno je da je kao referentnu stopu potrebno primijeniti ekvivalentnu stopu koju odredi nacionalna središnja banka. Kada bi bilo točno da je zahtjev Direktive vezati iznos paušalne naknade u domaćoj valuti uz euro, tada bi vjerojatno Direktiva i u odredbama čl. 2. st. 7. propisala da je i za države članice koje ne pripadaju europodručju potrebno kao referentnu stopu uzeti stopu koju primjenjuje Europska središnja banka.
- 10 Tako je u bugarskom pravu paušalna naknada propisana u iznosu od najmanje 80 leva (prema odredbi čl. 309. st. 1. TZ-a), u češkom pravu u iznosu od 1200 kruna (prema odredbi § 3. Uredbe 351/2013), u danskom pravu u iznosu od 310 kruna (prema odredbi § 9.a. st. 4. Uredbe Ministarstva pravosuđa), u švedskom pravu u iznosu od 450 kruna (prema odredbi § 4.a st. 2. ZNTN-a), a u pravu Ujedinjenog Kraljevstva propisana je u iznosu od najmanje 40 £ (prema odredbi čl. 5.A st. 2. ZZPTD-a).
- 11 U mađarskom je pravu paušalna naknada propisana u mađarskim forintima u protuvrijednosti iznosa od 40 € prema službenom tečaju nacionalne središnje banke koji vrijedi na dan zakašnjenja s plaćanjem (prema odredbi § 3. st. 1. ZPNTN-a). U poljskom je pravu propisana u poljskim zlotima u protuvrijednosti iznosa od najmanje 40 € prema službenom tečaju nacionalne središnje banke, koji vrijedi na posljednji dan mjeseca koji prethodi mjesecu u kojemu paušalna naknada dospjela (prema odredba čl. 10. st. 1. i st. 1.a ZRP-a). U rumunjskom je pravu propisana u rumunjskim leuima u protuvrijednosti iznosa od 40 € pri čemu nije propisan poseban tečaj (prema odredbi čl. 10. st. 1. ZSZP-a).
- 12 Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18. (dalje: ZOO).

od minimalnog iznosa propisanog odredbom čl. 6. st. 1. Direktive, kao i povećavati te iznose radi usklađivanja s inflacijom. Gotovo su se sve države članice pri transponiranju Direktive u nacionalno pravo, jednako kao i Republika Hrvatska, odlučile zadržati na najmanjem propisanom iznosu.¹³

Drukčije se rješenje pronalazi u pravu Ujedinjenog Kraljevstva, kao i u irskom pravu, gdje vjerovnik ima pravo na paušalnu naknadu koja iznosi 40, 70 ili 100 £, odnosno € u irskom pravu, ovisno o iznosu glavne novčane obveze s čijim se ispunjenjem dužnik nalazi u zakašnjenju.¹⁴ U ovim dvjema državama članicama paušalna naknada troškova naplate nije rezultat transponiranja odredaba čl. 6. Direktive 2011/7/EU, već je ona u navedenim iznosima bila predviđena i ranijim nacionalnim propisima koji su prethodili Direktivi.¹⁵ Štoviše, upravo su ta ranija rješenja prava Ujedinjenog Kraljevstva i irskog prava poslužila kao inspiracija za uvođenje paušalne naknade troškova naplate na razini Europske unije putem Direktive i u pogledu svrhe te pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem i u pogledu minimalnog iznosa iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive. Po uzoru na ta rješenja, u prvotno predloženoj inačici Direktive bili su predloženi i različiti iznosi paušalne naknade ovisno o visini dužne glavnice, no oni u konačnom tekstu Direktive nisu prihvaćeni.¹⁶

- 13 Usporedi odredbe: § 458. austrijskog UGB-a (40 €); čl. 6. st. 1. belgijskog ZBPZP-a (40 €); čl. 309. st. 1. bugarskog TZ-a (najmanje 80 leva); čl. 8. st. 1. ciparskog ZBPZP-a (40 €); § 3. češke Uredbe 351/2013 (1.200 kruna); § 9.a. st. 4. danske Uredbe Ministarstva pravosuđa (310 kruna); § 113-1. st. 1. estonskog ZOO-a (40 €); § 10.e finskog OZ-a (40 €); čl. D2192-35. francuskog ZJN-a (40 €); čl. G.7. st. 1. helenskog Zakona 4152/2013 (40 €); čl. 6. st. 2. talijanskog ZD 231/2002 (40 €); čl. 1668.-9. latvijskog GZ-a (40 €); čl. 7. st. 1. litavskog ZSZP-a (40 €); čl. 5. st. 1. luksemburškog ZRPZK-a (40 €); § 3. st. 1. mađarskog ZPNTN-a (protuvrijednost iznosa od 40 € u forintima); čl. 26.E. malteškog TZ-a (najmanje 40 €); čl. 96. st. 4. nizozemskog BW-6 (najmanje 40 €); § 288. st. 5. njemačkog BGB-a (40 €); čl. 7. portugalskog ZD 62/2013 (najmanje 40 €); čl. 10. st. 1. rumunjskog ZSZP-a (protuvrijednost iznosa od 40 € u leuima); § 2. slovačke Uredbe 21/2013 (40 €); čl. 14. st. 2. slovenskog ZPreZP-a (40 €); čl. 8. st. 1. španjolskog ZBZP-a (40 €); § 4.a st. 2. švedskog ZNTN-a (450 kruna).
- 14 U pravu Ujedinjenog Kraljevstva, odredbom čl. 5.A st. 2. ZZPTD-a propisana je paušalna naknada troškova naplate u iznosu od: a) 40 £, ako je dužni iznos glavnice niži od 1.000 £; b) 70 £, ako dužni iznos glavnice iznosi 1.000 £ ili više od 1.000 no manje od 10.000 £; c) 100 £, ako dužni iznos glavnice iznosi 10.000 £ ili više. U irskom su pravu odredbom čl. 9. Uredbe 580/2012 propisani istovjetni iznosi paušalne naknade ovisno o istovjetnim iznosima dužnih iznosa glavnice, s razlikom što su oni u irskom pravu izraženi u eurima.
- 15 Za Ujedinjeno Kraljevstvo vidi: odredbe čl. 2. st. 4. Uredbe o zakašnjenju s plaćanjem trgovačkih dugova iz 2002. (*The Late Payment of Commercial Debts Regulations 2002*), UK Statutory Instruments, br. 1674/02. Za irsko pravo vidi: odredbe čl. 9. Uredbe o zakašnjenju s plaćanjem u trgovačkim transakcijama iz 2002. (*European Communities (Late Payment in Commercial Transactions) Regulations 2002*), Statutory Instrument, br. 388/02.
- 16 Prijedlog Direktive predviđao je, u odredbama čl. 4. st. 1. (a) i (b), paušalnu naknadu u iznosu od 40 € ako je iznos duga niži od 1.000 €, a naknadu u iznosu od 70 € ako je iznos duga 1.000 € ili viši, no niži od 10.000 €. Ako je iznos duga 10.000 € ili viši, Prijedlog je Direktive predviđao, u odredbi čl. 4. st. 1. (c), vjerovnikovo pravo na odštetu u iznosu od 1 % ukupnog iznosa duga. Vidi odredbe čl. 4. Prijedloga Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (*Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating late payment in commercial transactions (Recast) Implementing the Small Business Act*), COM(2009) 126 final, Brussels, 8.4.2009. (dalje u

S obrazloženjem da je određivanje višeg iznosa paušalne naknade poželjno kako bi se vjerovnike novčanih obveza potaknulo na ostvarivanje njihovih prava u slučaju zakašnjenja s plaćanjem, u analizama učinaka Direktive 2011/7/EU koje je provela Europska komisija u 2015. bilo je preporučeno odrediti paušalnu naknadu u višem iznosu u budućoj preinaci Direktive.¹⁷ U izvješću iz 2018. Europska komisija je ipak preporučila Europskom parlamentu i Vijeću ostaviti Direktivu na snazi bez ikakvih preinaka u njezinom tekstu.¹⁸ Empirijska istraživanja pokazuju da visina paušalne naknade troškova naplate znatno ne utječe na poticanje vjerovnika na ostvarivanje njihovih prava u slučaju zakašnjenja s plaćanjem.¹⁹ Ona pokazuju i da propisivanje viših iznosa paušalne naknade u Ujedinjenom Kraljevstvu i Republici Irskoj nije djelovalo poticajno, jer se pravom na paušalnu naknadu troškova naplate koristi tek neznatan broj vjerovnika.²⁰

Određivanje iznosa paušalne naknade ovisno o iznosu ukupnog duga nedavno je prihvaćeno i u poljskom pravu u kojemu je u lipnju 2019. doneseno odgovarajuće rješenje po uzoru na pravo Ujedinjenog Kraljevstva i irsko pravo.²¹ Nema posebnih razloga koji bi govorili u prilog prihvaćanju sličnog rješenja u hrvatskom pravu za koje je prihvatljivije prepustiti određivanje viših iznosa paušalne naknade autonomiji ugovornih strana u poslovnim transakcijama.

2.3. Ugovoreni iznos paušalne naknade troškova naplate

Odredbama ZFPPN-a nije isključena stranačka autonomija u pogledu ugovaranja paušalne naknade troškova naplate u iznosu višem od zakonskog iznosa iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a. Stoga je dopušteno ugovoriti paušalnu naknadu u višem iznosu od zakonskog, a takva bi ugovorna odredba po svojoj pravnoj prirodi bila

tekstu: Prijedlog Direktive).

- 17 Vidi: Pierre Hausemer *et al.*, *Ex-Post Valuation of Late Payment Directive* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015.), 11 i 71.
- 18 Vidi: Izvješće Europske komisije Europskom parlamentu i Vijeću o implementaciji Direktive 2011/7/EU (*Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of Directive 2011/7/EU of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 on combating late payment in commercial transactions*), COM(2016) 534 final, Brussels, 26.8.2016., 5-6.
- 19 Vidi osobito: Julia Rzepecka *et al.*, *Business-to-business transactions: a comparative analysis of legal measures vs. soft-law instruments for improving payment behaviour* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.), 53-54; Jan Tymowski, *Directive 2011/7/EU on late payments in commercial transactions – European Implementation Assessment* (Brussels: European Parliament, 2018.), 20; *European Payment Report 2019* (Stockholm, Intrum, 2019.), 19.
- 20 U jednom je istraživanju samo 4 % ispitanih irskih poduzetnika te 8 % ispitanih poduzetnika u Ujedinjenom Kraljevstvu potvrdilo da se koriste svojim pravom zahtijevati plaćanje paušalne naknade za zakašnjenje s plaćanjem od svojih dužnika: Rzepecka *et al.*, *Business-to-business transactions*, 54.
- 21 Prema novoj odredbi čl. 10. st. 1. poljskog ZRP-a vjerovnik novčane obveze ima pravo na paušalnu naknadu u iznosima poljskih zlota ekvivalentnim iznosima od: a) 40 €, ako iznos glavnoga duga ne prelazi 5.000 zlota; b) 70 €, ako je iznos glavnoga duga viši od 5.000 zlota, a niži od 50.000 zlota; c) 100 €, ako glavni dug iznosi 50.000 zlota ili je viši.

klauzula s paušaliziranim zahtjevom za naknadom štete. Paušalna naknada u iznosu višem od zakonskoga, može se ugovoriti i odredbom sadržanom u općim uvjetima poslovanja. Takvu odredbu općih uvjeta trebalo bi smatrati valjanom ako njome nije isključeno ni otežano dužnikovo pravo dokazivati da je vjerovniku prouzročena šteta u iznosu nižem od ugovorenoga iznosa.²² Pritom se takva odredba općih uvjeta može podvrgnuti ocjeni ništetnosti samo u dijelu u kojemu ugovoreni iznos prelazi zakonski iznos paušalne naknade jer je do toga iznosa riječ o „sadržaju preuzetom iz važećih propisa“ u smislu odredbe čl. 296. st. 3. ZOO-a.

Dispozitivnost odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a u ugovaranju paušalne naknade troškova naplate u iznosu višem od zakonskoga, proizlazi i tumačenjem te odredbe u kontekstu Direktive 2011/7/EU. Naime, odredba čl. 6. st. 1. Direktive izričito navodi da bi vjerovnik morao biti ovlašten na paušalnu naknadu u iznosu od „najmanje“ 40 €. Prema odredbi čl. 7. st. 1. (c) Direktive, pri ocjeni je li neka ugovorna odredba izrazito nepoštena prema vjerovniku nužno je, uzeti u obzir je li dužnik imao objektivnog razloga za odstupanje od iznosa paušalne naknade. Iz navedenoga proizlazi da Direktiva ne priječi ugovaranje paušalne naknade u iznosu drukčijem od iznosa iz čl. 6. st. 1., a posebno ne u višem iznosu.²³ I prema nacionalnim pravima drugih država članica dopušteno je ugovoriti paušalnu naknadu u višem iznosu od propisanoga.²⁴

Iz odredaba Direktive ne proizlazi da ugovornim stranama u poslovnim transakcijama ne bilo dopušteno ugovoriti paušalnu naknadu u nižem iznosu od iznosa iz čl. 6. st. 1. Direktive, pa i isključiti ugovorom vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu. Odredbe čl. 7. st. 1. Direktive obvezuju države članice samo da takve ugovorne odredbe podvrgnu ocjeni jesu li one konkretno izrazito nepoštene prema vjerovniku te da im uskrate pravne učinke ako jesu. Pritom je prema odredbi čl. 7. st. 3. Direktive potrebno predmnijevati da je ugovorna odredba, kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu, izrazito nepoštena. Riječ je o oborivoj predmnjevi pa u kontekstu Direktive nije isključeno dužnikovo pravo dokazivati da u konkretnom slučaju ugovorna odredba o isključenju prava na paušalnu naknadu nije bila izrazito nepoštena prema vjerovniku.

Pri transponiranju Direktive u hrvatsko pravo, odredbom čl. 14. st. 1. ZFPPN-a doneseno je rješenje koje je povoljnije za vjerovnike novčanih obveza i time sukladno s Direktivom. Prema njemu je ništetna ugovorna odredba kojom se „isključuje, ograničava ili uvjetuje“ vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a. Prema tome, u hrvatskom pravu uvijek je ništetna ugovorna odredba kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu, ali i ugovorna odredba

22 Vidi o tome iscrpno u: Petar Miladin, „Ugovaranje klauzula s paušaliziranim zahtjevima za naknadom štete i klauzula o ugovornoj kazni (Pld-klauzule) putem općih uvjeta poslovanja i među trgovcima“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 52, br. 6 (2002): 1285-1323.

23 U istom smislu: Tot, *Pojam i pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima u pravu Europske unije*, 792.

24 Tako, primjerice, izrijekom prema odredbama: čl. 309.a st. 1. bugarskog TZ-a, čl. 26.E. malteškog TZ-a; čl. 96. st. 4. nizozemskog BW-6; čl. 7. portugalskog ZD 62/2013. Tako i za austrijsko pravo: Teresa Frizberg, „Entschädigung für Betreuungskosten“, u: *UGB – Unternehmensgesetzbuch Kommentar*, ur. Ulrich Torggler (Wien: Linde Verlag, 2013.), § 458., Rn. 9.

kojom bi ugovorne strane ugovorile paušalnu naknadu u nižem iznosu od zakonskoga jer bi se njome „ograničavalo“ zakonsko pravo vjerovnika na paušalnu naknadu. U skladu s odredbom čl. 7. st. 5. Direktive, utvrđivanje ništetnosti i takvih ugovornih odredaba proglašeno je odredbom čl. 14. st. 8. ZFPPN-a kolektivnim interesom vjerovnika novčanih obveza radi čije je zaštite dopuštena tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava iz čl. 502.a Zakona o parničnom postupku.²⁵

Rješenja usporediva s odredbom čl. 14. st. 1. ZFPPN-a prihvaćena su i u bugarskom, danskom, mađarskom, nizozemskom, portugalskom, rumunjskom, slovenskom i španjolskom pravu.²⁶ U nacionalnim pravima drugih država članica prihvaćena je oboriva predmnjeva o izrazitoj nepoštenosti ugovorne odredbe kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu,²⁷ dok su ugovorne odredbe kojima je ugovorena paušalna naknada u nižem iznosu od propisanoga podvrgnute ocjeni jesu li one izrazito nepoštene prema vjerovniku novčane obveze. Pritom je nužno ispitati i postoji li objektivni razlog za odstupanje od propisanog iznosa paušalne naknade.²⁸

25 Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19. (dalje: ZPP).

26 Prema odredbi čl. 309.a st. 3. bugarskog TZ-a ugovorna odredba kojom se ograničava ili isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu uvijek je ništetna u ugovorima u kojima je osoba javnog prava dužnik novčane obveze. Prema odredbi § 9 a. st. 3. danskog ZK-a, vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu nije dopušteno ugovorom isključiti. U mađarskom pravu, prema odredbi § 3. st. 5. mađarskog ZPNTN-a, ništetna je svaka ugovorna odredba kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na posebnu naknadu ili se ono utvrđuje u nižem iznosu od propisanoga. Prema odredbi čl. 96. st. 4. nizozemskog BW-6, nije dopušteno ugovorom na štetu vjerovnika odstupiti od zakonskih odredaba o paušalnoj naknadi. Prema odredbi čl. 8. st. 1. a) portugalskog ZD 62/2013, ništetna je ugovorna odredba kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu. Prema odredbama čl. 14. st. 1. e) i 15. st. 1. rumunjskog ZSZP-a, uvijek je ništetna ugovorna odredba kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu. U slovenskom pravu, prema odredbama čl. 9. st. 2. i 4. ZPreZP-a, za ugovornu odredbu o isključenju vjerovnika prava na paušalnu naknadu neoborivo se predmnijeva da je riječ o nepoštenoj ugovornoj odredbi koja je ništetna. I u španjolskom je pravu, prema odredbi čl. 8. st. 1. ZBZP-a, svakako ništetna ugovorna odredba kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu.

27 Usporedi odredbe: § 459. st. 1. i 5. austrijskog UGB-a; čl. 7. st. 4. belgijskog ZBPZP-a; čl. 9. st. 3. ciparskog ZBPZP-a; § 113-1. st. 3. estonskog ZOO-a; § 8. st. 3. finskog ZRP-a; čl. G.8. st. 3. helenskog Zakona 4152/2013; čl. 7. st. 4. talijanskog ZD 231/2002; čl. 1668-10. latvijskog GZ-a; čl. 9. st. 4. litavskog ZSZP-a; čl. 6. st. 3. luksemburškog ZRPZK-a; čl. 26.G st. 3. malteškog TZ-a; § 288. st. 6. njemačkog BGB-a; § 369.d st. 3. slovačkog TZ-a.

28 Usporedi odredbe: § 459. st. 1. i 2. austrijskog UGB-a; čl. 7. st. 1. belgijskog ZBPZP-a; čl. 309.a. st. 3. bugarskog TZ-a; čl. 9. st. 1. ciparskog ZBPZP-a; § 113-1. st. 3. estonskog ZOO-a; čl. G.8. st. 1. helenskog Zakona 4152/2013; čl. 7. st. 1. talijanskog ZD 231/2002; § 288. st. 6. njemačkog BGB-a; čl. 8. st. 1. c) portugalskog ZD 62/2013; § 6. st. 2. švedskog ZNTN-a.

3. ODNOS PAUŠALNE NAKNADE TROŠKOVA NAPLATE I NAKNADE ŠTETE ZBOG ZAKAŠNENJA S PLAĆANJEM

Paušalna naknada troškova naplate iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a ima funkciju nadoknade pretpostavljene štete prouzročene vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem u poslovnim transakcijama, i to primarno naknade administrativnih i internih troškova koji su mu prouzročeni dužnikovim zakašnjenjem. Ako su vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem prouzročeni troškovi u iznosu koji premašuje iznos paušalne naknade iz čl. 13. st. 1. ZFPPN-a, kao i ako mu je zakašnjenjem s plaćanjem prouzročena neka druga šteta, vjerovnik ima pravo zahtijevati naknadu štete na temelju odredbe čl. 342. st. 2. ZOO-a, odnosno prema općim pravilima o ugovornoj odgovornosti za štetu zbog zakašnjenja sadržanim u čl. 342.–349. ZOO-a. Vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu troškova naplate ne isključuje njegovo pravo na naknadu štete, što izričito proizlazi i iz odredbe čl. 13. st. 3. ZFPPN-a. Prema odredbi čl. 13. st. 3. ZFPPN-a, ono „ne umanjuje“ i „ne ograničava“ njegovo pravo na naknadu štete. To se može tumačiti na način da vjerovnik ima pravo zahtijevati naknadu štete koja mu je prouzročena u punom opsegu, neovisno o tome što je dio te štete naknađen paušalnom naknadom troškova naplate. Međutim, Direktiva, kao i rješenja prihvaćena u većini drugih država članica, upućuju na potrebu drukčijeg tumačenja.²⁹

Direktiva 2011/7/EU ne obvezuje države članice da u nacionalnom pravu osiguraju vjerovnikovo pravo na punu naknadu štete prouzročene dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem. Prema t. 19. preambule Direktive njezine odredbe o paušalnoj naknadi ne isključuju primjenu odredaba nacionalnoga prava prema kojima bi dužnik bio obvezan naknaditi vjerovniku bilo koju dodatnu štetu koja mu je prouzročena vjerovnikovim zakašnjenjem s plaćanjem. Odredba čl. 6. st. 3. Direktive zahtijeva od država članica da one osiguraju da vjerovnik, uz paušalnu naknadu iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive, ima i pravo na „razumnu naknadu“ (engl. *reasonable compensation*; njem. *angemessenen Ersatz*) „troškova naplate“ (engl. *recovery costs*; njem. *Beitreibungskosten*) koji su mu prouzročeni dužničkim zakašnjenjem s plaćanjem, a čiji iznos prelazi iznos paušalne naknade. Prema tome, odredba čl. 6. st. 3. Direktive odnosi se samo na jednu vrste imovinske štete koja može biti vjerovniku prouzročena dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem: štetu u pogledu prouzročених

29 O tome se raspravlja u nastavku ovoga poglavlja, nakon čega se predlaže odgovarajuće tumačenje odredbe čl. 13. st. 3. ZFPPN-a *de lege lata*. U poredbenom pravu sadržane su preciznije odredbe iz kojih proizlazi da je vjerovnik novčane obveze u poslovnim transakcijama ovlašten na paušalnu naknadu troškova naplate, a povrh toga i na naknadu troškova naplate u iznosu koji odgovara razlici iznosa paušalne naknade i ukupnog iznosa vjerovniku prouzročених troškova naplate. Usporedi, primjerice, odredbe: § 458. austrijskog UGB-a; čl. 6. st. 2. belgijskog ZBPZP-a; čl. 309.a st. 1. bugarskog TZ-a; čl. 8. st. 2. ciparskog ZBPZP-a; § 113-1. st. 2. estonskog ZOO-a; § 10.e finskog OZ-a; čl. L441-10, st. II. francuskog TZ-a; čl. G.7. st. 3. helenskog Zakona 4152/2013; čl. 9. st. 3. irske Uredbe 580/2012; čl. 7. st. 2. talijanskog ZD 231/2002; čl. 7. st. 2. litavskog ZSZP-a; čl. 5. st. 3. luksemburškog ZRPZK-a; § 3. st. 4. mađarskog ZPNTN-a; čl. 26.E malteškog TZ-a; § 288. st. 5. njemačkog BGB-a; čl. 10. st. 2. poljskog ZRP-a; čl. 7. portugalskog ZD 62/2013; čl. 8. st. 1. španjolskog ZBZP-a; §5. st. 2. švedskog ZNTN-a; a za Ujedinjeno Kraljevstvo, čl. 5.A st. 2. ZZPTD-a.

„troškova naplate“ kao stvarnu (običnu) štetu, odnosno umanjenje njegove postojeće imovine zbog izdataka koje je on imao u povodu dužnikova zakašnjenja. Za tu štetu države članice nisu obvezne osigurati u nacionalnom pravu vjerovnikovo pravo na naknadu štete u punom opsegu, već samo pravo na „razumnu naknadu“. U odredbi čl. 6. st. 3., kao i u t. 20. preambule Direktive, kao primjeri troškova naplate koji se naknađuju „razumnom naknadom“ navedeni su izdatci nastali angažiranjem odvjetnika ili društva specijaliziranog za naplatu potraživanja. Vjerojatno je povod za primjerično navođenje izdataka nastalih angažiranjem odvjetnika bila ranija presuda Suda EU-a u predmetu *QDQ Media*.³⁰ Odredbe Direktive ne odnose se na drugu moguću stvarnu štetu, kao ni izmaklu korist, ali ni na neimovinsku štetu koja je vjerovniku prouzročena dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem, pa je za naknadu te štete isključivo mjerodavno nacionalno pravo države članice.

30 Presuda od 10. ožujka 2005., *QDQ Media C-235/03*, EU:C:2005:147. U tom je predmetu Sud dao tumačenje odredbe čl. 3. st. 1. (e) ranije Direktive 2000/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2000. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama, SL L 200, 8.8.2000. (dalje: Direktiva 2000/35/EZ). Tom su odredbom države članice bile obvezane u nacionalnom pravu predvidjeti vjerovnikovo pravo na razumnu naknadu svih relevantnih troškova naplate prouzročenih mu dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem. U predmetu *QDQ Media*, barcelonski prvostupanjski sud postavio je pitanje mogu li se izdatci nastali angažiranjem odvjetnika u ovršnom postupku pokrenutom radi prisilne naplate tražbine smatrati troškovima naplate u smislu odredbe čl. 3. st. 1. (e) Direktive 2000/35/EZ. Navedeno je u postupku pred nacionalnim sudom bilo relevantno jer vjerovnik nije imao pravo zahtijevati naknadu tih izdataka od dužnika prema relevantnim propisima španjolskog prava. Sud nije izravno odgovorio na pitanje mogu li se takvi izdatci smatrati „troškovima naplate“ u smislu Direktive 2000/35/EZ, već se zadržao na utvrđenju da se vjerovnik, koji prema nacionalnom pravu nema pravo na naknadu tih izdataka od dužnika, ne može izravno pozvati na Direktivu 2000/35/EZ kao osnovu za obvezivanje dužnika na naknadu tih izdataka, budući da direktive nemaju horizontalni izravni učinak (presuda od 10. ožujka 2005., *QDQ Media C-235/03*, EU:C:2005:147., t. 16-17.). O toj presudi vidi u: Mauro Grondona, „Case: ECJ – QDQ Media“, *European Review of Contract Law* 3, br. 2 (2007): 191-193; Tot, *Pojam i pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima u pravu Europske unije*, 794-795.

Čini se da je Europska komisija pripremajući preinake Direktive 2000/35/EZ u Direktivu 2011/7/EU odlučila izravno odgovoriti na pitanje postavljeno u predmetu *QDQ Media* te pojasniti da se izdatci nastali angažiranjem odvjetnika smatraju „troškovima naplate“ u smislu odredbe čl. 6. st. 3. Direktive 2011/7/EU. Ta dopuna, međutim, nikako ne utječe na ispravno stajalište Suda izraženo u presudi *QDQ Media*: vjerovnici novčanih obveza ne mogu se izravno pozivati na odredbu čl. 6. st. 3. Direktive 2011/7/EU kao osnovu za obvezivanje dužnika na razumnu naknadu tih izdataka jer direktive nemaju izravni učinak u horizontalnim situacijama. U pravnoj je književnosti zabilježeno i stajalište da odredba čl. 6. st. 3. Direktive „mijenja rezultat“ presude *QDQ Media*: Christian Twigg-Flesner, *The Europeanisation of Contract Law: Current Controversies in Law* (Oxford - New York: Routledge, 2013.), 100. Međutim, to nije točno jer bi presuda Suda bila istovjetna i da je predmet tumačenja u tom predmetu bila odredba čl. 6. st. 3. Direktive 2011/7/EU. Razlog za tumačenje dano u presudi *QDQ Media* nije bio taj što Direktiva 2000/35/EZ ne spominje izričito izdatke nastale angažiranjem odvjetnika među troškovima naplate za koje bi u nacionalnom pravu bilo potrebno predvidjeti vjerovnikovo pravo na razumnu naknadu, već taj što se, zbog ustaljene doktrine o horizontalnom izravnom učinku direktiva, vjerovnik ne može izravno pozvati na direktivu kao osnovu za ostvarivanje svojega subjektivnog prava prema dužniku ako to pravo nije predviđeno u nacionalnom pravu budući da direktiva nije ispravno transponirana u nacionalno pravo.

U službenim inačicama Direktive na hrvatskom, engleskom, njemačkom jeziku i francuskom jeziku, u t. 20. preambule Direktive razlikuju se „interni troškovi naplate“ (engl. *internal recovery costs*; njem. *interne Beitreibungskosten*; fra. *frais internes de recouvrement*) i „ostali troškovi naplate“ (engl. *other recovery costs*; njem. *übrigen Beitreibungskosten*; fra. *autres frais de recouvrement*). Dok je i iz t. 19. preambule nedvojbeno jasno da je paušalna naknada troškova naplate iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive namijenjena pokriću internih troškova naplate, tekst t. 20. preambule upućuje na zaključak da je „razumna naknada“ iz odredbe čl. 6. st. 3. Direktive namijenjena samo pokriću „ostalih troškova naplate“, odnosno onih troškova naplate koji nisu vjerovnikovi interni troškovi naplate. Takvo razlikovanje „internih“ i „ostalih“ troškova naplate u tekstu Direktive izazvalo je u nacionalnom pravu pojedinih država članica dvojbe o tome može li se zahtjevom za „razumnom naknadom“ troškova naplate iz odredbe čl. 6. st. 3. Direktive pokriti vjerovnikove interne troškove naplate u iznosu koji premašuje iznos paušalne naknade troškova naplate.

Tako je u jednom predmetu koji se ticao primjene češkog prava u svjetlu zahtjeva Direktive 2011/7/EU bilo prijeporno može li vjerovnik kumulirati zahtjev za paušalnom naknadom sa zahtjevom za naknadom troškova slanja opomena dužniku. Držeći da iz Direktive proizlazi da se razumnom naknadom troškova naplate u smislu odredbe čl. 6. st. 3. Direktive ne bi mogli pokrivati troškovi opomena kao vjerovnikovi interni troškovi naplate za koje je rezervirana paušalna naknada troškova naplate iz čl. 6. st. 1. Direktive, češki je sud uputio Sudu EU-a zahtjev za odgovarajućim tumačenjem odredaba čl. 6. Direktive koje je Sud dao u presudi *Česká pojišťovna*.³¹ U toj je presudi Sud ukazao da je prema čl. 6. st. 3. Direktive vjerovnik ovlašten na razumnu naknadu „svih troškova naplate“ (engl. *any recovery costs*; njem. *allen Beitreibungskosten*) prouzročenih dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem koji prelaze iznos paušalne naknade iz čl. 6. st. 1. Direktive. Prema njemu, tekst odredbe čl. 6. st. 3. Direktive ne govori u prilog tumačenju prema kojemu bi se „troškovi naplate“ odnosili samo na one troškove koji nisu vjerovnikovi „vlastiti troškovi naplate“ koji se pokrivaju paušalnom naknadom troškova naplate, unatoč tomu što i iz odredbe čl. 6. st. 3. Direktive u službenoj inačici na francuskom jeziku proizlazi da bi se ta odredba odnosila samo na „ostale troškove naplate“ (fra. *autres frais de recouvrement*).³² Sud je utvrdio da odredba čl. 6. st. 3. Direktive u službenim inačicama na engleskom, talijanskom, nizozemskom i grčkom jeziku rabi izraz „svi“, a ne „ostali“ troškovi naplate, te da u skladu s ranijom praksom Suda izričaj upotrijebljen u jednoj jezičnoj inačici ne može služiti kao isključivi temelj za tumačenje, već je odredbu potrebno jedinstveno tumačiti u svjetlu njezinih inačica na svim službenim jezicima Europske unije.³³ Iz izričaja „prelaze fiksni iznos“ upotrijebljenog u čl. 6. st. 3. Direktive proizlazi da je vjerovnik ovlašten zahtijevati razumnu naknadu svih troškova naplate koji su viši od iznosa od 40 €, neovisno o tome o kakvim je troškovima naplate

31 Presuda od 13. rujna 2018., *Česká pojišťovna* C-287/17, EU:C:2018:707.

32 Ibid., t. 21 i 23.

33 Ibid., t. 23-24.

riječ.³⁴ Takvo tumačenje odredbe proizlazi iz učinkovite zaštite vjerovnika od zakašnjenja s plaćanjem kao cilja Direktive.³⁵ Prema stajalištu Suda, i gramatičko i teleološko tumačenje odredbe čl. 6. st. 3. Direktive upućuje na to da bi vjerovnik pored paušalne naknade morao biti ovlašten i na razumnu naknadu troškova opomena upućenih dužnika u dijelu u kojemu ti troškovi nadilaze iznos paušalne naknade.³⁶ Takav se zaključak ne može osporiti pozivanjem na t. 19. i 20. preambule Direktive, u kojima se u više jezičnih inačica razlikuju „interni“ i „ostali“ troškovi naplate, jer preambula direktive nema pravno obvezujuću snagu i ne može služiti kao osnova za tumačenje odredbe direktive na način koji bi se protivio izričaju upotrijebljenom u odredbi direktive.³⁷ S obzirom na sve iznesene razloge, Sud je zaključio da je odredbe čl. 6. Direktive potrebno tumačiti na način da one vjerovniku koji zahtijeva naknadu troškova povezanih sa slanjem opomena dužniku zbog njegova zakašnjenja s plaćanjem priznaju pravo da, osim iznosa paušalne naknade iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive, ostvari i razumnu naknadu iz odredbe čl. 6. st. 3. Direktive za dio tih troškova koji prelazi iznos paušalne naknade.³⁸

Odnos čl. 6. st. 1. i čl. 6. st. 3. Direktive izazvao je dvojbe i u kontekstu njemačkog prava. U njemačkom je pravu odredbom § 288. st. 5. BGB-a predviđeno da je paušalnu naknadu troškova naplate potrebno uračunati u zahtjev za naknadom štete, ako je riječ o zahtjevu za naknadu štete koja se sastoji u vjerovnikovim troškovima ostvarivanja prava (njem. *Rechtsverfolgungskosten*), kao što su to troškovi angažmana odvjetnika. Obuhvati li vjerovnik zahtjevom za naknadom štete troškove odvjetničkog angažmana kao „eksterne troškove naplate“, takav zahtjev prema stajalištu njemačke pravne književnosti apsorbira zahtjev za naknadom troškova vjerovnikovog vlastitog truda oko naplate tražbine (njem. *Kosten der eigenen Müheverwaltung*) kao „internih troškova naplate“. Stoga vjerovnik ne bi imao pravo i na paušalnu naknadu za zakašnjenje s plaćanjem iz odredbe § 288. st. 5. BGB-a.³⁹ Zahtijeva li vjerovnik naknadu druge štete, primjerice izmakle koristi, s tim bi se zahtjevom prema njemačkom pravu mogao kumulirati i zahtjev za paušalnom naknadom jer se ona ne uračunava u naknadu druge štete koja se ne sastoji u vjerovnikovim troškovima ostvarivanja prava.⁴⁰

U povodu revizije u jednom postupku u kojemu je tužitelj bio kumulativno zahtijevao paušalnu naknadu i naknadu odvjetničkih troškova, njemački Savezni

34 Ibid., t. 22.

35 Ibid., t. 25-27.

36 Ibid., t. 31.

37 Ibid., t. 32-35.

38 Ibid., t. 39.

39 Marc-Philippe Weller i Charlotte Sophie Harms, „Die Kultur der Zahlungstreue im BGB - Zur Umsetzung der neuen EU-Zahlungsverzugsrichtlinie ins deutsche Recht“, *WM - Wertpapier-Mitteilungen* 66, br. 49 (2012): 2312. U istom smislu i: Wolfgang Ernst, „Verzugszinsen und sonstiger Verzugschaden“, u: *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch – Band 2 – Schuldrecht – Allgemeiner Teil I*, ur. Wolfgang Krüger (München: C.H. Beck, 2019.), § 288, Rn. 39; Tim W. Dornis, „Die Entschädigungspauschale für Beitreibungsaufwand - Neujustierung von Kompensation und Prävention im europäischen und deutschen Verzugsrecht?“, *WM - Wertpapier-Mitteilungen* 68, br. 15 (2014): 679.

40 Tako: Ernst, *Verzugszinsen und sonstiger Verzugschaden*, § 288., Rn. 39; Dornis, *Die Entschädigungspauschale für Beitreibungsaufwand*, 679.

vrhovni sud (*Bundesgerichtshof*; dalje: BGH) dvojio je, je li odredba § 288. st. 5. BGB-a, u dijelu u kojemu se ona odnosi na uračunavanje paušalne naknade u naknadu štete koja se sastoji u troškovima odvjetničkog angažmana, protivna odredbi čl. 6. st. 3. Direktive 2011/7/EU. BGH je držao da odredba čl. 6. st. 3. Direktive dopušta takvo uračunavanje, ali da se kategorizacija troškova naplate na „interne“ i „ostale“ koja proizlazi iz t. 19. i 20. preambule Direktive protivi takvom uračunavanju. U tim je okolnostima BGH postavio Sudu EU-a pitanje je li odredbu čl. 6. st. 3. Direktive potrebno tumačiti na način da je iznos paušalne naknade iz čl. 6. st. 1. Direktive potrebno odbiti od iznosa razumne naknade priznate na temelju odredbe čl. 6. st. 3. Direktive na koje je Sud dao odgovor rješenjem u predmetu *Gambietz*.⁴¹ Istovjetno kao i u presudi *Česká pojišťovna*, utvrdio je da odredba čl. 6. st. 3. Direktive ne razlikuje interne troškove naplate od ostalih troškova naplate. Istaknuo je da takva kategorizacija troškova naplate sadržana u t. 19. i 20. preambule Direktive ne može poslužiti kao uporište za tumačenje odredbe čl. 6. st. 3. Direktive, prema kojemu razumnom naknadom ne bi bili obuhvaćeni interni troškovi naplate jer se takvo tumačenje protivi izričaju upotrijebljenom u odredbi čl. 6. st. 3. Direktive.⁴² Budući da naknada troškova naplate iz odredbe čl. 6. st. 3. Direktive mora biti „razumna naknada“, tu je odredbu potrebno tumačiti na način da se razumnom naknadom ne može pokriti dio troškova koji je već pokriven paušalnom naknadom iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive.⁴³ Prema stajalištu Suda, takvim tumačenjem ne dovodi se u pitanje odvrcajući cilj paušalne naknade iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive jer je na paušalnu naknadu vjerovnik ovlašten automatski, *ex lege*.⁴⁴ Svrha je odredaba čl. 6. Direktive ovlastiti vjerovnika na paušalnu naknadu u iznosu iz odredbe čl. 6. st. 1. Direktive, a povrh toga iznosa na razumnu naknadu ostatka prouzročenih mu troškova naplate. Time se izbjegava da se isti troškovi naplate naknađuju dva puta.⁴⁵ S obzirom na sve iznesene razloge, Sud je zaključio da je odredbu čl. 6. st. 3. Direktive potrebno tumačiti na način da je od razumne naknade iz te odredbe potrebno odbiti iznos paušalne naknade koji se vjerovniku priznaje odredbom čl. 6. st. 1. Direktive.⁴⁶

Tumačenja Suda u predmetima *Česká pojišťovna* i *Gambietz*, a posebno u dijelu u kojemu se ona odnose na važnost kategorizacije troškova naplate na interne i ostale troškove naplate sadržane u t. 20. preambule Direktive, relevantna su i za hrvatsko pravo, posebno jer je tu kategorizaciju troškova čini se imao u vidu i hrvatski zakonodavac pri propisivanju odredbe čl. 13. st. 3. ZFPPN-a.⁴⁷ U svjetlu odluka Suda u tim predmetima, zahtjev usklađivanja s Direktivom nalaže potrebu tumačenja odredaba čl. 13. ZFPPN-a na sljedeći način. Paušalna naknada iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a namijenjena je primarno pokriću vjerovnikovih administrativnih i internih

41 Rješenje od 11. travnja 2019., *Gambietz C-131/18*, EU:C:2019:306.

42 Ibid., t. 26-28.

43 Ibid., t. 22.

44 Ibid., t. 23.

45 Ibid., t. 23.

46 Ibid., t. 30.

47 Naime, ta je kategorizacija troškova naplate istaknuta i u obrazloženju konačnoga prijedloga ZFPPN-a. Konačni prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, predlagatelja Vlade Republike Hrvatske, 5.7.2012., P.Z.E. br. 138, 47.

troškova naplate, kakvi su, primjerice, i troškovi opomena slanih dužniku. Ako su dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem vjerovniku prouzročeni administrativni i interni troškovi naplate u iznosu koji prelazi iznos paušalne naknade, razliku do ukupnog iznosa administrativnih i internih troškova naplate vjerovnik je ovlašten zahtijevati kao naknadu štete na temelju čl. 342. st. 2. ZOO-a i uz primjenu općih pravila o ugovornoj odgovornosti za štetu prouzročenu zakašnjenjem sadržanih u čl. 342.-349. ZOO-a. Dok mu paušalna naknada u iznosu iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a pripada *ex lege*, da bi uspio sa zahtjevom za naknadom štete vjerovnik, među ostalim, mora dokazati da su mu prouzročeni administrativni i interni troškovi naplate u iznosu koji odgovara razlici iznosa paušalne naknade i ukupnog iznosa administrativnih i internih troškova naplate. Kumulira li vjerovnik zahtjev za isplatom paušalne naknade sa zahtjevom za naknadom administrativnih i internih troškova naplate u njihovom punom iznosu, od iznosa naknade tih troškova potrebno je odbiti iznos paušalne naknade za zakašnjenje s plaćanjem. Odredbu čl. 13. st. 3. ZFPPN-a u dijelu u kojemu ona propisuje da odredbe ZFPPN-a o vjerovnikovu pravu na paušalnu naknadu za zakašnjenje s plaćanjem „ni na koji način ne umanjuju, ne ograničavaju niti isključuju“ vjerovnikovo pravo na naknadu štete potrebno je razumjeti na način da vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu ne utječe na njegovo pravo na naknadu svake druge vrste štete, odnosno na naknadu štete koja se ne sastoji u administrativnim i internim troškovima naplate koji su mu prouzročeni dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem. Zahtijeva li vjerovnik na ime naknade štete pravičnu naknadu neimovinske štete, naknadu izmakle koristi ili naknadu stvarne štete koja se ne sastoji u prouzročnim administrativnim i internim troškovima naplate, od dosuđenog iznosa naknade štete ne smije se oduzimati iznos dosuđene paušalne naknade troškova naplate jer vjerovnik novčane obveze u poslovnim transakcijama pravo na paušalnu naknadu ima *ex lege* i onda kada mu nikakvi administrativni i interni troškovi naplate nisu prouzročeni dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem.

4. ZAKLJUČAK

U slučaju dužničkog zakašnjenja s plaćanjem u poslovnim transakcijama, vjerovnik novčane obveze ima pravo na paušalnu naknadu u iznosu koji odgovara kunskoj protuvrijednosti iznosa od 40 €. Ugovorne strane u poslovnim transakcijama slobodne su ugovoriti tečaj po kojemu će se odrediti iznos paušalne naknade u kunama. Podredno je iznos paušalne naknade u kunama potrebno odrediti prema prodajnom tečaju Hrvatske narodne banke koji vrijedi na dan dužnikova pada u zakašnjenje s plaćanjem glavne novčane obveze, odnosno koji vrijedi na dan plaćanja paušalne naknade ako vjerovnik tako zahtijeva. Umjesto propisivanja različitih iznosa paušalne naknade koji bi ovisili o iznosu glavnog duga, po uzoru na rješenja sadržana u irskom i poljskom pravu te pravu Ujedinjenog Kraljevstva, za hrvatsko je pravo prihvatljivije određivanje viših iznosa naknade od onog propisanog ZFPPN-om prepustiti stranačkoj autonomiji koja u tom pogledu nije isključena odredbama ZFPPN-a. Uvijek je ništetna ugovorna odredba kojom se isključuje vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu, ali i ugovorna odredba kojom bi ugovorne strane ugovorile paušalnu naknadu u nižem iznosu od onog propisanog ZFPPN-om. Riječ je o zakonskom rješenju koje je strože

u odnosu na zahtjeve Direktive 2011/7/EU koja ne isključuje u potpunosti stranačku autonomiju u ugovaranju nižih iznosa paušalne naknade ni u isključenju vjerovnika prava na paušalnu naknadu. Ono je povoljnije za vjerovnike novčanih obveza od rješenja predviđenoga Direktivom, a time i dopušteno jer je Direktiva po intenzitetu usklađivanja direktiva minimalne harmonizacije koja dopušta usvajanje i zadržavanje za vjerovnike povoljnijih odredaba nacionalnog prava.

Vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu troškova naplate ne isključuje niti ne ograničava njegovo pravo na zatezne kamate zbog dužničkoga zakašnjenja s plaćanjem. Ono ne isključuje ni njegovo pravo zahtijevati naknadu štete prema općim pravilima o ugovornoj odgovornosti za štetu zbog zakašnjenja sadržanim u čl. 342.–349. ZOO-a. U dijelu u kojemu je odredbom čl. 13. st. 3. ZFPPN-a propisano da vjerovnikovo pravo na paušalnu naknadu „ne umanjuje“ i „ne ograničava“ njegovo pravo zahtijevati naknadu štete, tu je odredbu potrebno tumačiti u skladu s odredbom čl. 6. st. 3. Direktive i tumačenjima te odredbe koja je dao Sud EU-a u predmetima *Česká pojišťovna* i *Gambietz*, odnosno na način koji je prihvaćen i u njemačkom pravu u odredbi § 288. st. 5. BGB-a. Kategorizacija troškova naplate na interne i ostale troškove naplate, koja je pojašnjena u t. 20. preambule Direktive te prihvaćena u obrazloženju prijedloga ZFPPN-a, ne utječe na vjerovnikovo pravo na razumnu naknadu svih troškova naplate iz odredbe čl. 6. st. 3. Direktive. Razliku iznosa paušalne naknade i višeg ukupnog iznosa vjerovniku prouzročenih administrativnih i internih troškova naplate vjerovnik je ovlašten zahtijevati kao naknadu dijela stvarne štete prouzročene dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem na temelju općih pravila ugovorne odgovornosti za štetu zbog dužničkoga zakašnjenja. Dok je od ukupnoga iznosa administrativnih i internih troškova naplate potrebno oduzeti iznos paušalne naknade radi izbjegavanja dvostrukog dosuđivanja naknade iste štete, iznos paušalne naknade ne bi se smjelo oduzimati od dosuđenog iznosa naknade stvarne štete koja se ne sastoji u prouzročenim administrativnim i internim troškovima naplate, iznosa naknade izmakle koristi niti iznosa pravične naknade neimovinske štete prouzročene dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem u poslovnim transakcijama.

Prema raspoloživim podatcima, u Republici Hrvatskoj nisu provedena empirijska istraživanja koja bi ispitivala koriste li se vjerovnici novčanih obveza iz poslovnih transakcija svojim pravom na paušalnu naknadu troškova naplate iz odredbe čl. 13. st. 1. ZFPPN-a, odnosno kojima bi se ispitivao utjecaj uvođenja te nove pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem na pravodobno ispunjenje novčanih obveza u poslovnim transakcijama i skraćivanje razdoblja zakašnjenja s plaćanjem u poslovnim transakcijama. Nedostatak dostupnih objavljenih sudskih odluka o primjeni odredaba čl. 13. ZFPPN-a upućuje na moguću zaključak da se vjerovnici novčanih obveza u poslovnim transakcijama rijetko koriste svojim pravom na paušalnu naknadu troškova naplate. Pojedina empirijska istraživanja koja su provedena na razini Europske unije, a koja ukazuju na nedostatnu razinu svijesti vjerovnika novčanih obveza o njihovim pravima u slučaju zakašnjenja s plaćanjem u poslovnim transakcijama te na neučinkovitost paušalne naknade kao mjere suzbijanja zakašnjenja s plaćanjem u poslovnim transakcijama, vjerojatno održavaju i aktualno stanje na području Republike Hrvatske.

LITERATURA

Knjige i članci

1. Dornis, Tim W. „Die Entschädigungspauschale für Beitreibungsaufwand - Neujustierung von Kompensation und Prävention im europäischen und deutschen Verzugsrecht?“. *WM - Wertpapier-Mitteilungen* 68, br. 15 (2014): 677-682.
2. Ernst, Wolfgang. „Verzugszinsen und sonstiger Verzugsschaden“. U: *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch – Band 2 – Schuldrecht – Allgemeiner Teil I*, Hrsg. Wolfgang Krüger, § 288, Rn. 1-48. München: C.H. Beck, 2019.
3. *European Payment Report 2019*. Stockholm: Intrum, 2019.
4. Frizberg, Teresa. „Entschädigung für Betreibungskosten“. U: *UGB – Unternehmensgesetzbuch Kommentar*, Hrsg. Ulrich Torggler, § 458, Rn. 1-14. Wien: Linde Verlag, 2013.
5. Grondona, Mauro. „Case: ECJ – QDQ Media“. *European Review of Contract Law* 3, br. 2 (2007): 191-193.
6. Hausemer, Pierre, Julia Rzepecka, Filippa Lofstrom, Patrick Eparvier, Leonor Rivoire, Claudia Gallo i Nikos Maroulis. *Ex-Post Valuation of Late Payment Directive*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015.
7. Klein, Thomas. „Ansprüche des Gläubigers bei Zahlungsverzug des Schuldners“. *JA - Juristische Arbeitsblätter* 52, br. 1 (2020): 8-12.
8. Miladin, Petar. „Ugovaranje klauzula s paušaliziranim zahtjevima za naknadom štete i klauzula o ugovornoj kazni (Pld-klauzule) putem općih uvjeta poslovanja i među trgovcima“. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 52, br. 6 (2002): 1285-1323.
9. Oelsner, Tobias. „Auswirkungen des Umsetzungsverzugs bei der Zahlungsverzugsrichtlinie“. *NJW - Neue Juristische Wochenschrift* 66, br. 34 (2013): 2469-2474.
10. Oelsner, Tobias. „Die Neufassung der Zahlungsverzugsrichtlinie“, *EuZW - Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 22, br. 24 (2011): 940-947.
11. Rzepecka, Julia, Lucie Lechardoy, Valentina Parziale i Sara Fiorentini. *Business-to-business transactions: a comparative analysis of legal measures vs. soft-law instruments for improving payment behaviour*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.
12. Schulte-Nölke, Hans. „Verzugszinsen und sonstiger Verzugsschaden“. U: *BGB – Schuldrecht – Band 2*, Hrsg. Barbara Dauner-Lieb i Werner Langen, § 288, Rn. 1-26. Baden-Baden: Nomos Verlag, 2016.
13. Stöber, Michael i Petanidis, Georgios. „Die Verzugspauschale nach § 288 Abs. 5 BGB im Lichte der EU-Zahlungsverzugsrichtlinie“. *AGS – Anwaltsgebühren spezial* 8, br. 1 (2017): 1-5.
14. Tot, Ivan. „Novo posebno uređenje zateznih kamata – specifičnosti, polje primjene i usklađenost s pravnom stečevinom Europske unije“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 35, br. 1 (2014): 271-309.
15. Tot, Ivan. „Pojam i pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima u pravu Europske unije“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 33, br. 2 (2012): 769-801.
16. Tot, Ivan. „Posebna naknada za troškove prouzročene vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem s ispunjenjem novčane obveze u poslovnim transakcijama (paušalna naknada troškova naplate)“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 41, br. 1 (2020): 155-173.
17. Twigg-Flesner, Christian. *The Europeanisation of Contract Law: Current Controversies in Law*. Oxford - New York: Routledge, 2013.
18. Tymowski, Jan. *Directive 2011/7/EU on late payments in commercial transactions – European Implementation Assessment*. Brussels: European Parliament, 2018.

19. Weller, Marc-Philippe i Harms, Charlotte Sophie. „Die Kultur der Zahlungstreue im BGB - Zur Umsetzung der neuen EU-Zahlungsverzugsrichtlinie ins deutsche Recht“. *WM - Wertpapier-Mitteilungen* 66, br. 49 (2012): 2305-2314.

Pravni propisi

1. Austrija, Republika, Poduzetnički zakonik (*Unternehmensgesetzbuch - Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen*), Deutsches Reichsgesetzblatt, br. 23/1897., s posljednjom izmjenom od 23.7.2019., Bundesgesetzblatt, br. 22/15.
2. Belgija, Kraljevina, Zakon o borbi protiv zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (*Loi concernant la lutte contre le retard de paiement dans les transactions commerciales*), Moniteur belge, br. 247/02., s posljednjom izmjenom od 28.5.2019., Moniteur belge, br. 75/19.
3. Bugarska, Republika, Trgovački zakon (*Tärgovski zakon*), Džržaven vestnik, br. 48/91., s posljednjom izmjenom od 22.10.2019., Džržaven vestnik, br. 83/19.
4. Cipar, Republika, Zakon br. 123 o borbi protiv zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (*Nómos n. 123 o Perí tis Katapolémisis ton Kathysteriseon Pliromón stis Emporikés Synallagés*), Episimi Efimerida, br. 4349/12.
5. Češka Republika, Građanski zakonik (*Občanský zákoník*), Sbirka zákonů, br. 33/12., s posljednjom izmjenom od 16.8.2018., Sbirka zákonů, br. 87/18.
6. Češka Republika, Uredba Vlade br. 351/2013. (*Narženi vlády č. 351/2013*) od 16. rujna 2013., Sbirka zákonů, br. 139/13.
7. Danska, Kraljevina, Zakon o kamata i drugim pitanjima u slučaju zakašnjenja s plaćanjem (*Lov om renter og andre forhold ved forsinket betaling (renteloven)*), Lovtidende A, br. 743/02., s posljednjom izmjenom od 9.11.2015., Lovtidende A, br. 1237/15.
8. Direktiva 2011/7/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama, SL L 48, 23.2.2011.
9. Estonija, Republika, Zakon o obligacijama (*Võlaõigusseadus*), Riigi Teataja I, br. 81/01., s posljednjom izmjenom od 14.12.2019.
10. Finska, Republika, Ovršni zakon (*Laki saatavien perinnästä*), Finlex, br. 513/99., s posljednjom izmjenom od 1.9.2019., Finlex, br. 598/19.
11. Finska, Republika, Zakon o rokovima plaćanja u trgovačkim transakcijama (*Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista*), Finlex, br. 30/13., s posljednjom izmjenom od 15.4.2016., Finlex, br. 243/16.
12. Francuska, Republika, Dekret br. 2013-269 od 29. ožujka 2013. o borbi protiv zakašnjenja s plaćanjem u ugovorima o javnoj nabavi (*Décret n° 2013-269 du 29 mars 2013 relatif à la lutte contre les retards de paiement dans les contrats de la commande publique*), Journal Officiel de la République Française, br. 77/13.
13. Francuska, Republika, Dekret br. 2018-1075 od 3. prosinca 2018. o regulatornom dijelu zakonika o javnoj nabavi (*Décret n° 2018-1075 du 3 décembre 2018 portant partie réglementaire du code de la commande publique*), Journal Officiel de la République Française, br. 281/18.
14. Francuska, Republika, Trgovački zakonik (*Code de commerce*), Legifrance, pročišćeni tekst od 1.1.2020.
15. Francuska, Republika, Zakonik o javnoj nabavi (*Code de la commande publique*), Legifrance, pročišćeni tekst od 1.1.2020.
16. Helenska Republika, Zakon br. 4152/2013 o žurnoj implementaciji zakona 4046/2012, 4093/2012 i 4127/2013 (*Nomos 4152/2013 Epeígonta métra efarmogis ton nómon 4046/2012, 4093/2012 kai 4127/2013*), Efimeris tis Kyverniseos, br. 107/13.
17. Hrvatska, Republika, Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine, br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13., 71/15., 78/15.
18. Hrvatska, Republika, Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18.

19. Hrvatska, Republika, Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19.
20. Irska, Republika, Uredba o zakašnjenju s plaćanjem u trgovačkim transakcijama iz 2002. (*European Communities (Late Payment in Commercial Transactions) Regulations 2002*), Statutory Instrument, br. 388/02.
21. Irska, Republika, Uredba o zakašnjenju s plaćanjem u trgovačkim transakcijama iz 2012. (*European Communities (Late Payment in Commercial Transactions) Regulations 2012*), Statutory Instrument, br. 580/12., s posljednjom izmjenom putem Uredbe iz 2016. (*European Communities (Late Payment in Commercial Transactions) (Amendment) Regulations 2016*), Statutory Instrument, br. 281/16.
22. Izvješće Europske komisije Europskom parlamentu i Vijeću o implementaciji Direktive 2011/7/EU (*Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of Directive 2011/7/EU of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 on combating late payment in commercial transactions*), COM(2016) 534 final, Brussels, 26.8.2016.
23. Konačni prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, predlagateljja Vlade Republike Hrvatske, 5.7.2012., P.Z.E. br. 138.
24. Latvija, Republika, Građanski zakonik (*Civillikums*), Valdības Vēstnesis, br. 41/1937., s posljednjom izmjenom od 5.12.2019., Latvijas Vēstnesis, br. 246/19.
25. Litva, Republika, Zakon Republike Litve o sprječavanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (*Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, vėlavimo prevencijos įstatymo*), Valstybės žinios, br. 127-6389/12.
26. Luksemburg, Veliko Vojvodstvo, Zakon od 18. travnja 2004. o rokovima plaćanja i zateznim kamatama (*Loi du 18 avril 2004 relative aux délais de paiement et aux intérêts de retard*), Memorial A, br. 66/04., s posljednjom izmjenom od 29.3.2013., Memorial A, br. 67/13.
27. Mađarska, Zakon IX. iz 2016. o paušalnoj naknadi troškova naplate (*2016. évi IX. törvény a behajtási költségtalányról*), Magyar Közlöny, br. 39/16.
28. Malta, Republika, Trgovački zakonik (*Kodiċi tal-Kummerċ / Commercial Code*) od 2.10.1857., s posljednjom izmjenom od 17.1.2014., Government Gazette of Malta, br. 19,196/14.
29. Nizozemska, Kraljevina, Građanski zakonik – Knjiga 6 (*Burgerlijk Wetboek Boek 6*), s posljednjom izmjenom od 21.7.2019., Staatsblad, br. 190/19.
30. Njemačka, Savezna Republika, Građanski zakonik (*Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002*), Bundesgesetzblatt I, br. 2/02., s posljednjom izmjenom od 21.12.2019., Bundesgesetzblatt I, br. 52/19.
31. Poljska, Republika, Zakon od 8. ožujka 2013. o rokovima plaćanja u trgovačkim transakcijama (*Ustawa z dnia 8 marca 2013 o terminach zapłaty w transakcjach handlowych*), Dziennik Ustaw, br. 403/13., s posljednjom izmjenom od 11.9.2019., Dziennik Ustaw, br. 2020/19.
32. Portugal, Republika, Zakonodavni dekret br. 62/2013 (*Decreto-Lei n.º 62/2013*), Diário da República – Série I, br. 90/13.
33. Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (*Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating late payment in commercial transactions (Recast) Implementing the Small Business Act*), COM(2009) 126 final, Brussels, 8.4.2009.
34. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, s konačnim prijedlogom Zakona, predlagateljja Vlade Republike Hrvatske, 20.6.2013., P.Z.E. br. 413.

35. Rumunjska, Zakon br. 72/2013 o mjerama za borbu protiv zakašnjenja s plaćanjem (*Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autoritățile contractante*), Monitorul Oficial, br. 182/13.
36. Slovačka Republika, Trgovački zakonik (*Obchodný zákonník*), Zbierka zákonov, br. 98/91., s posljednjom izmjenom od 5.6.2019., Zbierka zákonov, br. 156/19.
37. Slovačka Republika, Uredba Vlade Slovačke Republike o provedbi pojedinih odredbi Trgovačkog zakonika (*Nariadenie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka*), Zbierka zákonov, br. 21/13.
38. Slovenija, Republika, Zakon o sprječavanju zakašnjenja s plaćanjem (*Zakon o preprečevanju zamud pri plačilih*), Uradni list, br. 57/12.
39. Španjolska, Kraljevina, Zakon 3/2004 od 29. prosinca kojim se uspostavljaju mjere za borbu protiv zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim transakcijama (*Ley 3/2004, de 29 de diciembre, por la que se establecen medidas de lucha contra la morosidad en las operaciones comerciales*), Boletín Oficial del Estado, br. 314/04., s posljednjom izmjenom od 30.9.2014., Boletín Oficial del Estado, br. 238/14.
40. Švedska, Kraljevina, Zakon (1981: 739) o nadoknadi troškova naplate, itd. (*Lag (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.*), Svensk författningssamling, br. 739/81., s posljednjom izmjenom od 14.2.2013., Svensk författningssamling, br. 56/13.
41. Talijanska Republika, Zakonodavni dekret br. 231 od 9. listopada 2002. o implementaciji Direktive 2000/35/EZ o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u trgovačkim transakcijama (*Decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali*), Gazzetta Ufficiale, br. 249/02., s posljednjom izmjenom od 30.10.2014., Gazzetta Ufficiale, br. 261/14.
42. Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Uredba o zakašnjenju s plaćanjem trgovačkih dugova iz 2002. (*The Late Payment of Commercial Debts Regulations 2002*), UK Statutory Instruments, br. 1674/02.
43. Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Zakon o zakašnjenju s plaćanjem trgovačkih dugova (o kamatama) (*The Late Payment of Commercial Debts (Interest) Act 1998*), UK Public General Acts, br. 20/98., s posljednjom izmjenom od 26.2.2018., UK Statutory Instruments, br. 117/18.

Sudska praksa

1. Presuda Suda EU od 10. ožujka 2005., *QDQ Media C-235/03*, EU:C:2005:147
2. Presuda Suda EU od 13. rujna 2018., *Česká pojišťovna C-287/17*, EU:C:2018:707
3. Rješenje Suda EU od 11. travnja 2019., *Gambietz C-131/18*, EU:C:2019:306

Ivan Tot*

Summary

LUMP SUM COMPENSATION FOR RECOVERY COSTS IN COMMERCIAL TRANSACTIONS – THE STATUTORY AMOUNT AND ITS RELATIONSHIP WITH THE COMPENSATION OF DAMAGES INCURRED DUE TO LATE PAYMENT

The Financial Operations and Pre-Bankruptcy Settlement Act of 2012 (ZFPPN) has introduced into Croatian law “a special compensation for the creditor's recovery costs incurred due to debtor's late payment in commercial transactions”, as a new legal consequence of late payment. The statutory amount of this lump sum compensation for recovery costs is prescribed in the Art. 13 (1) of the ZFPPN, which provides that the creditor of a monetary obligation is entitled to a lump sum compensation in Croatian kunas in the amount equivalent of 40 €. The paper discusses the permissibility of a contract term setting out an amount of compensation different than the one prescribed by the Art. 13 (1) of the ZFPPN, and the relationship between the creditor's claim for payment of the lump sum compensation and his claim for compensation of damages incurred due to the debtor's late payment.

***Keywords:** late payment; commercial transactions; lump sum compensation for recovery costs; Directive 2011/7/EU.*

Zusammenfassung

BEITREIBUNGSKOSTENPAUSCHALE IM GESCHÄFTSVERKEHR – DER GESETZLICHE BETRAG IM VERHÄLTNIS ZUM SCHADENERSATZ BEI ZAHLUNGSVERZUG

Die Pauschale für die aufgrund eines Zahlungsverzugs des Schuldners bei Erfüllung der Geldforderung im Geschäftsverkehr dem Gläubiger entstandenen Kosten wurde durch das Gesetz zu finanzieller Geschäftstätigkeit und Vorinsolvenzvereinbarung aus 2012 als eine neue Rechtsfolge des Schuldnerzahlungsverzugs eingeführt. Der gesetzliche Betrag dieser

* Ivan Tot, Ph.D., Assistant Professor, University of Zagreb, Faculty of Economics and Business; itot@net.efzg.hr.

Kostenpauschale ist jedoch im Art. 13 Abs. 1 des genannten Gesetzes festgelegt und ermächtigt den Gläubiger eine Pauschale in Höhe von 40 € im HRK-Gegenwert zu fordern. Dieser Beitrag setzt sich mit der Zulässigkeit der Vereinbarung von Beitreibungskostenpauschale in einem Betrag, welcher von dem im Art. 13 Abs. 1 des oben genannten Gesetzes bestimmten Betrag abweicht, sowie mit dem Verhältnis der Gläubigerforderung nach Auszahlung der Pauschale und dessen Antrag auf Schadensersatz wegen Schuldnerverzug, auseinander.

***Schlüsselwörter:** Zahlungsverzug; Geschäftsverkehr;
Beitreibungskostenpauschale; Richtlinie 2011/7/EU.*

Riassunto

RISCARCIMENTO FORFETTARIO DEI COSTI DI RECUPERO NELLE TRANSAZIONI COMMERCIALI - L'IMPORTO STABILITO DALLA LEGGE E LA SUA RELAZIONE CON IL RISARCIMENTO DEI DANNI CAUSATI DAL RITARDO DI PAGAMENTO

Con la Legge sulle attività finanziarie e sul concordato preventivo (ZFPPN) nel 2012 nel diritto croato è stato introdotto “un risarcimento specifico per i costi arrecati al creditore a causa della mora del debitore all’adempimento dell’obbligazione pecuniaria nelle transazioni commerciali” come una nuova conseguenza legale del ritardo di pagamento del debitore. L’importo previsto dalla legge di questo risarcimento forfettario dei costi di recupero è previsto nella disposizione dell’art. 13, comma 1 dello ZFPPN secondo la quale il creditore dell’obbligazione pecuniaria ha diritto al risarcimento forfettario pari all’ammonto che corrisponde al contravalore di 40 € in moneta nazionale. Nel lavoro si discute circa l’ammissibilità della stipulazione contrattuale del risarcimento forfettario dei costi di recupero all’ammonto diverso da quello presente nell’art. 13, comma 1 dello ZFPPN, proprio come il rapporto tra la richiesta del creditore per l’erogazione del risarcimento forfettario e la richiesta del creditore per il risarcimento dei danni avvenuti a causa della mora del debitore.

***Parole chiave:** ritardo di pagamento; transazioni commerciali; risarcimento
forfettario dei costi di recupero; Direttiva 2011/7/UE.*

